

האדמה אלא המחובר כדאימא בחולין קל"ט
 זמלא קן זראשו של אדם עיי"ש זרש"י].
 והוסיף עוד זחיי אדם, ואמנם על פירות
 האילן, ל"ע אס מנרך זורא פרי מן הצלל ענמו, והצלל ענמו מתרבה, ומנרך
 עליו זכרכת הצלל.

ב. בשו"ע [קל] כתב, גרעיני
 הפירות אם הם מתוקים מברך
 עליהם בורא פרי העין. ואם הם
 מרים אינו מברך עליהם כלל,
 ואם מתקן על ידי (יט) האור,
 מברך עליהם שהכל:
 בא. בשו"ע [קלג] כתב, (כ) שמן
 זית אם שתאו כמות שהוא אינו
 מברך עליו כלל משום דאזוקי
 מזיק ליה, ואם אכלו עם
 דלכו"ע נפטר זכרכת זורא פרי העץ שזירך
 על הפרי, משום דהוי טפל לפרי.
 ובשער הציון [קלב] שם כתב, היינו אפילו
 לדעת הרשצ"א דלא הוי כפרי
 עכ"פ לדידיה מתרבי גרעיני זערלה מדהוי
 טפל לפרי, וממילא זעניינו הלא זכל מקום
 קיי"ל דמנרך על העיקר ופוטר הטפל, עיי"ש.
 וצ"ע מה הסברא דמזה דאתרבי לענין ערלה
 מאת הטפל לפרי, ה"ה דלענין זככות
 הוי טפל לגבי עיקר הפרי.
 וצ"ע דמ"מ אף שהוא ענין אחר, כיון שיש לזה דין
 טפל לענין ערלה, חזינן שזמליאות הוא
 טפל, ולכן הכי נמי לענין עיקר וטפל של
 הלכות זככות.

העץ אס מיקרי פרי, וגם
 אס נקרא עץ ועיין מה
 שכתבתי זנשמת אדם
 סוף הל' לולב [קכח].
 והנה זירושלמי מס'
 כלאים [קכט]
 תנן ענין נקוז מקדש
 זכרס [לענין כלאים]
 ושאינו נקוז אינו מקדש,
 רבי שמעון אומר זה חה
 אסורין ולא מקדשין.
 זבגמ' שם, רבי יוסי זעי
 מהו לומר על פיתו המוציא לחס מן הארץ
 [פתו, שזא מתזואה הנזרעת זו אס לענין
 זככה נמי כארץ מחשבי ליה רזנן, פני משה].
 והיינו דהחיי אדם הסתפק אס לדמות לחס
 לפירות האילן לענין ענין שאינו
 נקוז. אך מטו משמיה דהחזו"א דחילק זזה,
 דעל לחס דנוסח הזככה הוא "מן הארץ"
 וכיון דלחס זה הוא מענין שאינו נקוז אי
 אפשר לומר "מן הארץ" דאין זה מן הארץ,
 אכל זפירות שנוסח הזככה הוא "זורא פרי
 העץ" הרי שהזככה הוא על "פרי העץ"
 וא"כ הזככה הוא על המין הזה שהוא מנרך
 עליו, שהוא מין של פרי העץ.
 וזי"ה זירקות או פירות הלומחים לא
 זקרקע אלא זמים, שנקראים גידולי
 מים, דלהחיי אדם ל"ע אס מנרך זורא פרי
 העץ, כמו שמתפק לגבי הלומח מענין
 שאינו נקוז, אך להחזו"א הרי הוא מנרך על
 המין שלומח מן האדמה או על העץ.

ב. בשו"ע [קל] כתב, גרעיני
 הפירות אם הם מתוקים מברך
 עליהם בורא פרי העין. ואם הם
 מרים אינו מברך עליהם כלל,
 ואם מתקן על ידי (יט) האור,
 מברך עליהם שהכל:
 בא. בשו"ע [קלג] כתב, (כ) שמן
 זית אם שתאו כמות שהוא אינו
 מברך עליו כלל משום דאזוקי
 מזיק ליה, ואם אכלו עם
 דלכו"ע נפטר זכרכת זורא פרי העץ שזירך
 על הפרי, משום דהוי טפל לפרי.
 ובשער הציון [קלב] שם כתב, היינו אפילו
 לדעת הרשצ"א דלא הוי כפרי
 עכ"פ לדידיה מתרבי גרעיני זערלה מדהוי
 טפל לפרי, וממילא זעניינו הלא זכל מקום
 קיי"ל דמנרך על העיקר ופוטר הטפל, עיי"ש.
 וצ"ע מה הסברא דמזה דאתרבי לענין ערלה
 מאת הטפל לפרי, ה"ה דלענין זככות
 הוי טפל לגבי עיקר הפרי.
 וצ"ע דמ"מ אף שהוא ענין אחר, כיון שיש לזה דין
 טפל לענין ערלה, חזינן שזמליאות הוא
 טפל, ולכן הכי נמי לענין עיקר וטפל של
 הלכות זככות.

שמן זית, ברבתו, והאופן שמתחייב
 לברך עליו
 (כא) שמן זית. זמס' זככות [קלד] גרסינן,
 אמר רב יהודה אמר שמואל וכן

שער הציון

[קכח] כלל קנ"א זסופו, זנשמת אדם ס"ק א': [קכט] פרק ז' הלכה ו': [קל] סי' ר"ז סעיף ג':
 [קלא] ס"ק כ"ג: [קלב] ס"ק כ"ג: [קלג] סי' ר"ז סעיף ד': [קלד] ל"ה ע"ז:

א"ר יצחק א"ר יוחנן, שמן זית מצרכין עליו
 צורא פרי העץ, היכי דמי אילימא דקא שמי
 ליה, אזוקי מזיק ליה דתניא השומה שמן של
 תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את
 החומש [דגבי חומש
 אכילה כתיב ואיש כי
 יאכל קודש בשגגה
 (ויקרא כג) פרט
 למזיק, רש"י], ומסיק
 דקא שמי ליה ע"י
 אניגרון ואירי בני
 שמושש בגרונו עיי"ש.
 ופרש"י צהא דפריך
 דקא שמי
 ליה, אזוקי מזיק ח"ל,
 לגופיה ואין זה אכילה
 שטעונה ברכה דגבי
 ברכה ואכלת כתיב,
 עכ"ל.

מצרך כלל, וי"ל דהאוכל קמחא דשערי בשעת
 אכילה הוא נהנה כדרך אכילה בעלמא, רק
 דאח"כ זה משפיע על גופו דקשה לקוקיאני,
 משא"כ שמן בשעת מעשה אינו נהנה מן השמן
 ומזיק לגופיה וכנ"ל לכן
 אינו מצרך כלל.
 ואזוקי מזיקי ליה,
 פירושו שאדם
 לא יכול לסבול כשהשמן
 צפוי, ולא רק שאין לו
 הנאה צוה אלא אדרבה
 זה מפריע לו, חה
 המזיק שמפריע לו
 האכילה, ולא משום
 שהשמן מזיק לדבר
 מסויים בגופו.
 ובחידושי הגרעק"א
 כתב לפרש
 הגמ' ח"ל, גמ', אילימא
 דקשמי ליה משמי אזוקי מזיק ליה (דתני'
 השומה שמן של תרומה משלם את הקרן
 מטעם מזיק ואינו משלם את החומש, דכי
 יאכל כתיב גבי חומש וזהו מזיק), הרעון צוה,
 דסברא הוא דעל מה שמזיק לגופו ומרעונו
 ומדעתו מזיק לעצמו לא תקנו לצרך עליו,
 ולתת הודיה להשי"ת, והראיה מתרומה הוא
 רק על היסוד דשתיית שמן מזיק.
 והוסיף שם עוד, ומדברי רש"י ז"ל שכתב
 וגבי ברכה ואכלת כתיב, וכתיב עוד
 דתניא [לענין תרומה] דלא בר אכילה הוא,
 משמע דמפרש דהש"ס מדמי כי היכי דמזיק
 לגופיה אינו צכלל כי יאכל קודש, הכא נמי
 אינו צכלל ואכלת וברכת.
 והקשה על זה שם, ועל פירושו [של רש"י]
 קשיא לי, דהא מצואר צפסחים [קלד]

מבואר ברש"י דאכילה שמזיק לגוף האדם
 אין מצרכים עליה כלל. וכ"כ
 הרא"ש [קלה] ח"ל, ואי שמי ליה משחא
 אזוקי מזיק ליה ולא מצרך עליה. ח"ל הרצינו
 יונה, ואי שמי ליה משתיא צאפי נפשיה שאינו
 מערב לשם שום דבר כלל, אזוקי מזיקי ליה,
 ואינו מצרך עליו כלל שאין זה דרך הנאה שכל
 דבר שמזיק אין מצרכין עליו כלל, עכ"ל.
 והנה בגמ' לקמן [קלד] קאמר דהאוכל
 קמחא דשערי מצרך על זה שהכל,
 והוה אמינא דהואיל וקשה לקוקיאני [תולעים
 צמעיים, רש"י] לא לצריך עליה כלל קמ"ל
 כיון דאית ליה הנאה מיניה צעי צרוכי,
 ופרש"י דאית ליה הנאה, צאכילה.
 הנה מצואר דאם המאכל קשה לו הרי הוא
 מצרך שהכל, ומאי שנא משמן דאינו

שער הציזן

[קלה] סי' צ': [קלד] ל"ו ע"א: [קלז] כ"ד ע"ב:

דעל משקין היוצאין מפרי היו שלא כדרך
 חילתן עיי"ש, וכיון דחזינן דמזכרין על מי
 פירות שהכל, על כרחך דאף שלא כדרך
 חילתן מזכר עכ"פ, וכיון שכן מה פרכינן,
 והיינו דאף שאינו נהנה בטעם השמן
 ומשו"ה פטור הוא מן החומש, ז"ל
 דמ"מ קצת הנאה אית ליה, לכן סבירא ליה
 להרמז"ס דמזכר שהכל.

הא י"ל דאוכל דבר המזיק לו הוא בכלל שלא כדרך חילתן, ונתרומה דצעי כדרך חילתו כמ"ס תוס' להדיא פסחים [קלח] משום הכי פטור מתומש, אבל מ"מ זרוכי מזכרין עליו, כמו שמזכרין על

בב. בשו"ע [קמא] כתב, צלה, על העלין ועל התמרות ועל הקפריסין [קפריסין הן (כא) קליפה שסביב הפרי בקליפת האגוזים] בורא פרי האדמה, ועל האביונות (הוא הפרי מהצלה) שהם עיקר הפרי בורא פרי העין.

ובי"ז מכאן אין ראיה לצני שאסור להם מזחינה רפואית לאכול מאכלים מקויימים מפני שהם מזיקים להם, כגון שאסור לו לאכול מיני דגן, או לחולי סכרת שאסור לו לאכול

מי פירות, עכ"ל הגרעק"א.

מאכלים ממותקים, מסתברא דאף אם יאכל מהם הרי בשעת מעשה של האכילה הוא נהנה באופן רגיל ואין צוה חסרון של אכילה, ואם מאכלים אלו יהיו של תרומה ודאי שישלם קרן וחומש, רק דאח"כ זה ישפיע על גופו שזיק לו, ודאי דמזכר זרכתו הראויה לו, ולא דמי לקמחא דשערי דאינו מזכר פרי האדמה אלא שהכל, וכן לא דמי לשמן דלהרמז"ס מזכר שהכל, דאם מלד ההנאה של אכילה זה הנאה רגילה ממילא הזרכה שלו הוא כזרכת הפרי, אבל אם זה מפריע לו בשעת אכילה דינו כנ"ל.

בי"ז דאכילה שלא כדרכה כגון של מי פירות אכתי אין צוה חסרון בהנאת חילתו רק כיון דאין זה הפרי עצמו והפרי עצמו עומד רק לאכילה ולא לשתייה מיקרי זיעה בעלמא, אבל לגבי זרכות הנהנין שפיר חשיב נהנה ומזכר על זה. ואכילה שלא כדרכה הוא מפני שאין זה דרך השימוש של זה, וצאמת באכילה שלא כדרכה שיהיה צוה חסרון כדרך האכילה או ההנאה של האכילה כגון אכילה גסה, הרי זה חסרון גם בזרכות הנהנין. אבל הרמז"ס ס"ל דהשומה שמן לצדו אף שהוא מזיקו, מזכר על זה שהכל, וז"ל [קלט], ועל השמן הוא מזכר בתחלה זורא פרי העץ, צמה דברים אמורים שהיה חושש בגרונו ושמה השמן עם מי השלקות וכיוצא בהן שהרי נהנה בשתייתו, אבל אם שמה השמן לצדו, או שלא היה חושש בגרונו, מזכר עליו שהכל, שהרי לא נהנה בטעם השמן, עכ"ל.

וזאת אע"פ שפסק הרמז"ס צהל' תרומות [קח] שהשומה שמן משלם את הקרן ואינו משלם את החומש.

ברכת קליפות הפירות

(כא) קליפה. וכתב צמג"א [קמב], על הקפריסין זורא פרי האדמה, דאינו עיקר הפרי, ויש רוצין ללמוד מכאן דקליפה של פרי כגון של מרנצין [קליפות של תפוחים] שמרקחין אותם, מזכר זורא פרי האדמה, ולא דמי דהכא אמרינן בגמרא כשמגיע להחצשל, הקליפה נופלת ממנו, וגם אפילו אי שקלת ליה לא מיית פירא, אבל הקליפה הזאת מגוף הפרי הוא,

שער הציון

[קלח] כ"ז ע"א ד"ה שאני היכל: [קלט] פרק ח' מהלכות זרכות הל' ז': [קח] פרק י' הל' י"א: [קמא] ס' ר"ב סעיף ו': [קמב] ס"ק י"ז: